Nationaal Comité 4 en 5 mei

Meester Jaap en het verdwenen oorlogsmonument

Jacques Vriens

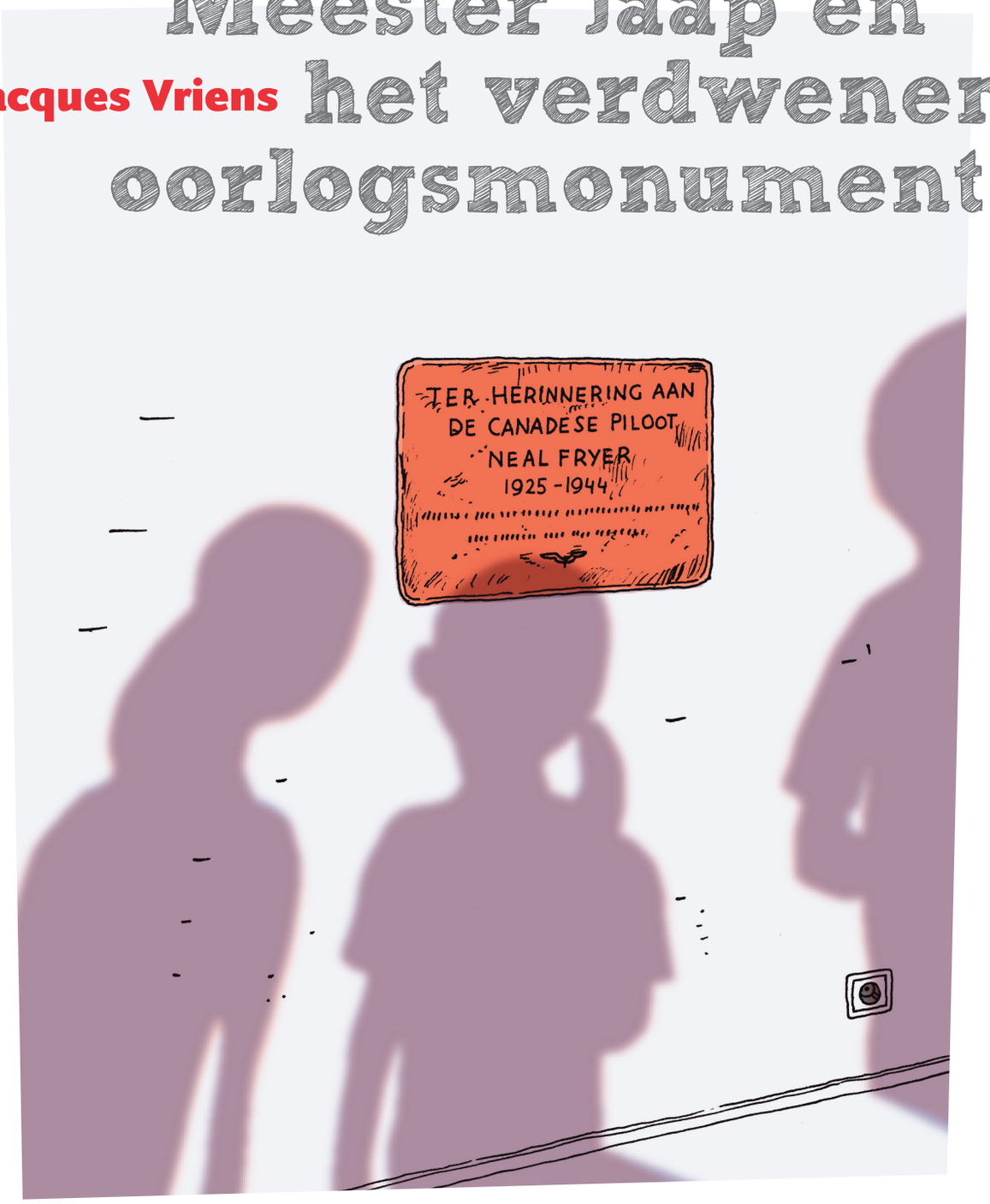

VOORLEESVERHAAL INCLUSIEF LESOPDRACHT

Meester Jaap en het verdwenen oorlogsmonument

‘Het was een vreselijk gezicht,’ zegt de opa van Leander met een diepe zucht. ‘Dat vliegtuig kwam toen brandend naar beneden.’

Hij vertelt aan de klas van meester Jaap over een Canadese piloot die in de Tweede Wereldoorlog werd neergeschoten. Opa was toen zelf nog een kind. ‘Maar het lukte een paar dappere mannen om die piloot eruit te halen,’ gaat hij verder, ‘en toen hebben ze hem naar het gemeentehuis gebracht. Ik ben met ze meegelopen, maar eigenlijk mocht dat niet, omdat ik nog te klein was. Ik hield me heel rustig en glipte mee naar binnen. Ze legden de piloot op een paar dekens achter in de hal en probeerden zijn wonden te verbinden. Maar hij was niet meer te redden en toen is hij overleden.’

De klas van meester Jaap is onder de indruk en het blijft even stil.

Dan steekt Bobbie voorzichtig zijn vinger op en vraagt: ‘Opa van Leander, waar zaten de Duitsers toen?’

‘Die waren gelukkig niet in de buurt,’ antwoordt opa, ‘ze hebben de piloot vlug op het kerkhof kunnen begraven.’

‘Ligt hij daar nog,’ vraagt Myrthe, ‘want dan wil ik dat graf wel eens zien?’

‘Nee,’ antwoordt opa.

‘Hij is weer uit zijn graf opgestaan,’ flapt Quinten eruit, die niet zo goed tegen dit soort verhalen kan.

‘Quinten!’ roept Dominique verontwaardigd. ‘Zoiets zég je toch niet.’

‘Dat vind ik ook!’ zegt meester Jaap. Hij kijkt bezorgd naar opa, want die wordt nu vast heel boos.

Maar opa begint te grinniken en zegt tegen Quinten: ‘Ja, en vannacht komt hij bij jou spoken, jongeman.’

‘Echt waar?’ vraagt Quinten met een benauwd stemmetje.

De hele groep schiet in de lach.

‘Maak je geen zorgen,’ zegt opa, ‘want na de oorlog is de piloot overgebracht naar Canada en daar opnieuw begraven door zijn familie.’

‘Dat is wel fijn,’ zegt Aysel. ‘Vooral voor zijn vader en moeder.’

Opa krabbelt op zijn hoofd en vraagt aan meester Jaap: ‘Waarom wilden jullie dit verhaal ook alweer horen?’

‘Ik heb in de klas over oorlogsmonumenten verteld,’ antwoordt de meester.

‘O ja, natuurlijk. Jullie dachten dat er in onze stad geen monument zou zijn. Tenminste, dat vertelde mijn kleinzoon Leander. Maar is er wél eentje, hoor.’

‘Wat dan?’ vraagt Kees.

‘In de hal van het gemeentehuis, op de plek waar de piloot is overleden. Na de oorlog is er een plaquette aan de muur gehangen, waarop iets staat over de piloot.

Onmiddellijk schiet de vinger van Quinten de lucht in. ‘Wat is een plak… eeeh… pladinges, opa?’

‘Dat is een herinneringsbord.’

Meestert Jaap typt het woord plaquette in op zijn computer en meteen verschijnt het op het digibord. ‘Dát onthoud ik voor het volgende dictee,’ zegt hij.

‘Meester,’ kreunt Dominique, ‘doe normaal. We hebben het over die piloot en niet over dictees.’

‘Sorry,’ zegt de meester lachend. ‘Ik zal het niet meer doen.’

Dan vraagt Aysel: ‘Hoe heette die piloot eigenlijk?’

Opa denk even na, maar dan weet hij het weer. ‘Neal… eeeh… Neal Fryer… Ja, dat was het. Hij was pas negentien jaar oud, die arme jongen.’

‘Zullen we naar die plaquette gaan kijken?’ stelt Myrthe voor. ‘Dan hebben we misschien toch een oorlogsmonument om te adopteren.’

‘Adopteren?’ vraagt opa. ‘Het is toch geen baby.’

Meester Jaap legt uit dat kinderen voor zo’n monument kunnen zorgen. Ze leggen er bijvoorbeeld ieder jaar bloemen bij of maken er gedichtjes over.

‘Dat zou heel mooi zijn,’ zegt opa, ‘maar ik weet niet of dit monument er nog is. Ik ben lang geleden verhuisd en daarna ben ik nooit meer in het gemeentehuis geweest. En ik hoorde van een oude vriend dat ze de boel daar flink verbouwd hebben.’

‘Dan moeten we er zeker gaan kijken!’ roept Bobbie. ‘Om te controleren of ze dat bord niet hebben gesloopt.’

Opa knikt instemmend en zegt: ‘Ik vind het in elk geval fijn dat jullie nadenken over de Tweede Wereldoorlog.’

‘Maar het is ook zo spannend!’ roept Myrthe.

‘Dat was het zeker,’ antwoordt opa, 'maar het was ook een tijd van verdriet. Je kon zomaar iemand kwijtraken, van wie je veel hield. Zoals de ouders van Neal. En je had geen vrijheid. Weten jullie eigenlijk wel wat dat is: vrijheid?’

‘Ja natuurlijk,’ zegt Quinten. ‘Dat we mogen zeggen wat we denken.’

Bobbie schiet in de lach en zegt: ‘Ja, vooral over neergestorte piloten die uit hun graf opstaan om bij Quinten te komen spoken.’

‘Vrijheid wil ook zeggen dat je jezelf mag zijn, maar dat je ook rekening houdt met andere mensen,’ vertelt opa. ‘En dat je sámen regels bedenkt over hoe je met elkaar omgaat. Natuurlijk kun je het niet over alles eens zijn, dus dan moet je stemmen en beslist de meerderheid.’

‘Ik heb een plannetje bedacht,’ zegt meester Jaap. ‘We gaan binnenkort eens naar het gemeentehuis om te kijken of dat bord er nog is.’

Kees steekt zijn vinger op: ‘Kunnen we niet nú gaan, meester? Het is toch vlakbij.’

‘Jaaah!’ juicht de hele klas, want de kinderen hebben wel zin in een uitstapje. Dominique steekt haar hand op. ‘Ik stem voor!’

Onmiddellijk gaan alle handen de lucht in. ‘Ik ook... ik ook!’

Opa moet er erg om lachen en meester Jaap zegt: ‘Vooruit dan maar!’ Want eigenlijk is hij ook wel heel nieuwsgierig naar dat bord.

Even later stappen ze met zijn allen de hal van het gemeentehuis binnen. Er komt een mevrouw op ze af. ‘Had u een afspraak?’ vraagt ze streng.

Meester Jaap legt uit waarvoor ze komen.

‘We weten hier helemaal niks van een plaquette,’ antwoordt de mevrouw kortaf.

Opa doet een stap naar voren en zegt mopperend: ‘Potverdorie, mensen hebben hun leven opgeofferd om ons land te bevrijden en ineens weten we daar niks meer van. Mevrouw, dat ding moet hier nog ergens zijn!’

‘Ik kan u echt niet helpen,’ zegt de mevrouw geïrriteerd.

Nu wordt opa nog bozer en hij begint het verhaal over de Canadese piloot te vertellen. Meester Jaap ziet aan de ogen van de mevrouw dat ze maar half luistert. Er is maar één ding wat ze wil: de kinderen zo snel mogelijk de deur uit werken.

De enige die er niet bij staat, is Quinten, want die scharrelt een beetje rond door de hal. Meester Jaap ziet het wel, maar hij weet dat Quinten nou eenmaal niet lang stil kan staan en laat hem zijn gang gaan.

Quinten loopt naar een groot rek achter in de hal. In het rek staan folders over wonen, afval, belasting, parkeren, sport en nog veel meer.

Ineens brult Quinten: ‘Opa, meester, híér is dat plakding! Achter dit stomme rek!’

Iedereen draait zich om naar Quinten. Die is al bezig om het rek opzij te schuiven. Het is erg zwaar en hij krijgt het bijna niet van zijn plek.

‘Kom helpen!’ roept hij.

De kinderen stormen naar hem toe en beginnen ook te duwen.

De mevrouw brult: ‘Zijn jullie gek geworden, laat dat ding staan! Meester, doe iets!’

Meester Jaap heeft nu ook genoeg van de mevrouw. Hij rent achter de kinderen aan en begint mee te helpen.

Opa staat te stralen, maar de mevrouw stampt woedend weg en schreeuwt: ‘Ik haal de politie erbij!’

Hoe loopt het verhaal af?

Femke de Heer – winnaar van de wedstrijd – schreef het volgende slot.

Meester Jaap wordt er even stil van. Hij heeft al heel wat meegemaakt met zijn klas, maar zoiets heeft hij nog nooit beleefd. Als het getik van de hakken van de mevrouw is weggestorven, zegt hij: 'Jongens, ik heb een idee, als de politie...'

Maar Quinten roept er doorheen: 'Verstoppen, nu!' Zijn stem weerkaatst tussen de muren van het gebouw. Een paar kinderen kijken Quinten boos aan en de meester zegt: 'Quinten, je moet nu echt even stil zijn. Ik weet hoe moeilijk je het vind, maar nu moet je even doorzetten.' Dan gaat hij verder met zijn verhaal. 'Zoals Quinten al zei: verstoppen. Maar wel stil zijn, anders kunnen we het wel vergeten.'

De klas knikt. Quinten loopt als eerste weg. 'Kom dan,' fluistert hij.

Meester Jaap geeft hem een goedkeurend knikje en zegt: 'Goed zo, Quinten, dat is stil genoeg.'

Bobbie kruipt achter de jassen die in de hal aan de kapstok hangen.

Quinten doet een deur open, waar de schoonmaakspullen staan. Ook de andere kinderen vinden een verstopplek in het gemeentehuis. Net als iedereen zijn plek heeft gevonden, horen ze de stem van de mevrouw met de hakken.

'Ja ja oké, het is een spoedgeval, ja ja snel'. En ze hangt op.

Meester Jaap zit samen met Quinten en Myrthe bij de schoonmaak spullen. 'Eeeh, meester... Ikke...' zegt Myrthe, 'eeeh... moet even... eeeh,'

'Plassen?' vraagt meester Jaap

Quinten zucht en zegt boos: 'Moet dat? Meisjes moeten áltijd op de verkeerde momenten naar de WC.'

'Zoek maar een wc op, Myrthe,' zegt de meester. Myrthe knikt en doet zachtjes de deur open en kijkt om zich heen. 'Niets te zien,' fluistert ze.

Dan valt haar oog op het bordje: WC die kant op

'Hebbes,' zegt ze. Ze loopt door de gang door alsof er niets aan de hand is.

Als ze klaar is op de WC, rent ze gelijk terug naar meester Jaap.

'En?' vraagt hij.

'Gelukt,' fluistert Myrthe.

'

Waar is opa?' roept Bobbie vanachter de kapstok. Niemand weet het.

'Ik ga hem zoeken,' zegt hij zelfverzekerd.

Dominique, die ook achter de kapstok zit, weet het nog niet zo zeker. 'Doe nou niet, straks ziet iemand ons nog,' zegt ze. Maar de rest van de klas is het daar niet mee eens.

Bobbie gaat toch op pad. Als hij de kant van de WC' s is op gegaan, hoort hij gesnik. Hij doet een deur open en daar zit opa in een soort berghokje. Huilend heeft hij de halve plaquette in zijn hand. 'Hier is het,' zegt hij met trillende stem en zijn ogen zijn gevuld met tranen. 'En het is kapot.' Verdrietig staart hij naar de halve plaquette in zijn hand. Bobbie komt naast hem zitten. 'Stil maar,' zegt hij.

Nu komen alle kinderen te voorschijn.

Meester Jaap bespreekt in de klas wat er is gebeurd. Ze zijn het allemaal met elkaar eens: de klas van meester Jaap gaat een nieuwe plaquette maken.

En als even later de politie komt, kunnen ze alles uitleggen.

Nationaal Comité 4 en 5 mei

ADOPTEER EEN MONUMENT

Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
T: 020-718 35 00
E: info@4en5mei.nl
www.4en5mei.nl